

نرخ مالیاتی موثر و خطرات پیش روی شرکت ها با توجه به مولفه های فرهنگ مالیاتی (شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)

علی طلائی زاده

دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

دکتر ایرج نوروش^۱

استاد حسابداری، دانشگاه تهران، تهران، ایران

دکتر عطاالله محمدی ملقرنی

استادیار حسابداری، گروه حسابداری، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

دکتر جلیل سحابی

استادیار علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

(تاریخ دریافت: ۱ اردیبهشت ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۲ شهریور ۱۳۹۹)

از آنجا که مالیات بخش عمده ای از درآمد دولت را تشکیل داده و متداول ترین و مهم ترین روش تامین مخارج دولت برای تامین رفاه اجتماعی و رشد اقتصادی می باشد لذا بدون توجه به مالیات و عوامل مهم در اجتناب از پرداخت مالیات رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی در بلندمدت امکان پذیر نیست. لذا هدف اصلی تحقیق بررسی رابطه بین نرخ موثر مالیاتی و ریسک شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با تاکید بر مولفه های فرهنگ مالیاتی است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و دارای روش توصیفی - همبستگی است. داده های این تحقیق شامل اطلاعات مالی شرکت های بورسی از ابتدای سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۳۹۶ می باشد. در این تحقیق به منظور بررسی فرضیات از مدل پنل دیتا استفاده شده است. نتایج نشان داد بین نرخ مالیاتی موثر پایین تر و زیر شاخص های فرهنگ مالیاتی (قوانین مالیاتی، جرائم و بخشودگی، آگاهی بخشی، عدالت اجتماعی)، با نوسانات نرخ مالیاتی در آینده مرتبط و نوسانات قیمت آتی سهام ارتباطی معنادار و مستقیم وجود دارد. از اینرو لازم است وجوه حاصل از فعالیت های اجتناب از پرداخت مالیات در زمینه سرمایه گذاری مورد استفاده قرار گیرد تا موجب افزایش جریان نقدی مورد انتظار آینده و در نتیجه کاهش هزینه سرمایه شود.

واژه های کلیدی: نرخ موثر مالیاتی، ریسک، فرهنگ مالیاتی، پنل دیتا.

¹ irajnoravesh@yahoo.com

© (نویسنده مسئول)

مقاله علمی - پژوهشی

مقدمه

امروزه درآمدهای مالیاتی یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی در بودجه اکثر دولت‌ها و به عنوان یک شاخص اقتصادی در رتبه‌بندی کشورها نیز مطرح می‌گردد [۱۷]. در این میان، اجتناب و فرار مالیاتی در کشورها باعث شده است تا درآمدهای مالیاتی کشورها همواره از آنچه که برآورد شده است کمتر باشد. بنابراین اجتناب مالیاتی از موضوعات مهمی است که مورد توجه پژوهشگران بخصوص در شرکت‌ها قرار گرفته است. [۲۳]، اگرچه از دیدگاه تئوری‌های سنتی، اجتناب از پرداخت مالیات^۱ منجر به افزایش ارزش شرکت از طریق انتقال ثروت از دولت به سهامداران می‌گردد، با این حال در این دیدگاه ویژگی مهم شرکت‌های سهامی، یعنی جدایی مالکیت از مدیریت در نظر گرفته نشده است [۱۲]. با این حال که اغلب مدیران اجرایی نرخ پایین و موثر مالیاتی را به عنوان یکی از استراتژی‌های مالی شرکت می‌دانند [۲۴]، اما نتایج مطالعات اخیر نشان می‌دهد اجتناب از پرداخت مالیات با درجه بالای ریسک شرکت^۲ در ارتباط است [۲۲]. بحث اجتناب مالیاتی بیشتر در مورد شرکت‌هایی که موضوع جدایی مالکیت از کنترل در آن مطرح است عنوان می‌شود، زیر افراد حقیقی به خاطر وجود احتمال کشف و جریمه شدن و ریسک‌گریزی و یا انگیزه‌های درونی کمتر درگیر اجتناب مالیاتی می‌شوند [۶]. یکی از مباحث مهم متخصصین علم مالیه عمومی و مدیران مالیاتی، رشد و توسعه و بهبود تمکین مالیاتی و فرهنگ مالیاتی در جامعه است؛ چرا که هرچه جامعه دارای فرهنگ مالیاتی غنی‌تری باشد، وصول مالیات توسط سازمان امور مالیاتی با موفقیت و سهولت بیشتری همراه است و مؤدیان مالیاتی نیز با رغبت و احساس مسئولیت بیشتری اقدام به انجام وظایف قانونی خود می‌کنند. [۸]، بر این اساس از فرهنگ مالیاتی در این تحقیق به عنوان یکی از متغیرهای موثر بر رابطه بین اجتناب مالیاتی و ریسک شرکت استفاده شده است.

مبانی نظری

اجتناب مالیاتی

در اکثر کشورها بخش عمده‌ای از منابع درآمدی دولت از طریق مالیات تامین می‌شود. در این میان اجتناب مالیاتی در کشورها باعث می‌شود که تا درآمدهای مالیاتی کشورها همواره از آنچه که برآورد شده است کمتر باشد. بنابراین از جمله موضوعات بسیار مهم که در حال حاضر در اکثر پژوهش‌ها مورد توجه است، بحث اجتناب مالیاتی، نحوه اندازه‌گیری و نتایجی است که از آن حاصل می‌شود [۶]. اجتناب از مالیات اغلب به عنوان کاهش مالیات تعریف می‌شود. این تعریف به صورت مفهومی از تعریف دایبرنگ و همکاران [۲۰] پیروی می‌کند و همه‌ی معاملاتی که بر بدهی مالیاتی شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد را منعکس می‌کند [۲۲]. منظور از اجتناب مالیاتی، تلاش در جهت کاهش مالیات‌های پرداختی است، در واقع اجتناب از مالیات نوعی استفاده از خلاءهای قانونی در قوانین مالیاتی در جهت کاهش مالیات است [۲۳]. سهامداران ریسک‌گریز انتظار دارند مدیران به نمایندگی از آنها بر حداکثرسازی سود تمرکز کرده، که این

¹ Tax Avoidance

² Firm risk

فرا تر از استفاده از فرصت‌های کاهش بدهی مالیاتی است، بنابراین اجتناب از مالیات فی نفسه انعکاسی از مشکلات نمایندگی نیست [۱۳].

اجتناب از پرداخت مالیات به عنوان کاهش مالیات آشکار هر ریال از سود قبل از مالیات تعریف شده است. پاسترناک و ریکو [۳۰]، اجتناب از پرداخت مالیات را استفاده قانونی از نظام مالیاتی برای منافع شخصی، به منظور کاهش مقدار مالیات قابل پرداخت به وسیله ابزارهایی که در خود قانون است، تعریف کرده اند. براساس تعریف اسلمرد [۳۲]، نوع مشروع اجتناب از پرداخت مالیات از تفاوت بین قوانین مالیاتی و اصول پذیرفته شده حسابداری ناشی می شود. مثالی از این مورد روش محاسبه هزینه استهلاک است.

فرهنگ مالیاتی

هافستد [۲۵] فرهنگ را به عنوان برنامه ذهنی-جمعی تعریف می کند که منجر به روش های الگومندی از تفکر، احساس و عمل می شود و یک گروه را از گروه دیگر متمایز می سازد. فرهنگ بر نحوه پردازش اطلاعات افراد اثر می گذارد و ساختارهای ذهنی فردی به کاررفته برای تفسیر مسائل پیش آمده در زندگی را شکل می دهد که آنها نیز در عوض بر تصمیم گیری ها اثر می گذارند [۲۹، ۳۳].

بیرگر نر [۲۸] اعتقاد دارد که موضوع فرهنگ مالیاتی رشته های اقتصاد، جامعه شناسی و تاریخ را در بر می گیرد. فرهنگ مالیاتی خاص یک کشور را می توان به عنوان تمامی موسسات رسمی و غیررسمی مرتبط با سیستم مالیاتی ملی و عملکرد آن، شامل وابستگی ها و روابط ایجاد شده توسط تعاملات مداومش در نظر گرفت که از گروه ها و عواملی مانند مسئولان مالیاتی، مالیات دهندگان، سیاست گذاران، کارشناسان مالیاتی و دانشگاهیان تشکیل شده است .

ریسک : تعاریف متعددی از ریسک در منابع مختلف علمی را می توان یافت که البته هر کدام از این تعاریف بسته به بعد یا زاویه دید خود، تعریف متفاوتی از ریسک را ارائه کرده اند. واژه ریسک به احتمال ضرر، درجه احتمال ضرر و میزان احتمال ضرر اشاره دارد. در این راستا ریسک احتمال خطر و هم احتمال سود و هم احتمال زیان را دربر می گیرد. درحالی که ریسک خالص فقط احتمال زیان را دربر می گیرد و شامل احتمال سود نمی شود. ریسک در هر حیطه ای قابلیت مطرح شدن دارد. عدم اطمینان مالی که سرمایه گذار صاحب سهم در یک شرکت خاص با آن روبرو است، ریسک شرکت گفته می شود. ریسک شرکت می تواند از طریق متنوع سازی کاهش پیدا کند [۱۶].

پیشینه پژوهش

بررسی فرهنگ مالیاتی، اجتناب مالیاتی و ریسک شرکت ها یک موضوع مورد بحث در سطح جهانی شده است که در چند دهه گذشته توجه متخصصین و پژوهشگران را در کشورهای مختلف جهان به خود جلب کرده است.

از بین مطالعات داخلی در این زمینه می توان به مطالعه جلالی و همکاران [۵] تحت عنوان بررسی رابطه بین عدم اطمینان محیطی، مالکیت نهادی و اجتناب مالیاتی اشاره کرد که نتایج نشان داد که عدم

اطمینان محیطی دارای تاثیر مستقیم و معناداری بر اجتناب مالیاتی است و متغیر مالکیت نهادی دارای تاثیر منفی بر اجتناب مالیاتی می باشد.

علمی و همکاران [۹] در پژوهش خود با عنوان تاثیر اجتناب مالیاتی بر چسبندگی هزینه با تاکید بر استراتژی تجاری شرکت به این نتیجه رسیدند که اجتناب مالیاتی بر چسبندگی هزینه ها تاثیر معنی داری دارد و همچنین استراتژی تجاری شرکت بر ارتباط بین اجتناب مالیاتی و چسبندگی هزینه تاثیرگذار می باشد و به نظر می رسد که موقعیت های استراتژیک بر تصمیمات مدیران درباره حفظ منابع موثر بوده که این امر در تغییرات سیستماتیک رفتار هزینه منعکس می شود.

ایمانی و امیرمستوفیان [۳] در تحقیق خود تحت عنوان ارتقای فرهنگ مالیاتی و تاثیر آن بر گسترش چتر مالیایی و شناسایی مودیان جدید پرداختند که در این تحقیق عوامل مؤثر بر فرهنگ مالیاتی در گروه های مختلف مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان داد که ضمانت اجرایی، دانش مالیات، هنجارهای فرهنگی، به ترتیب رتبه های اول تا سوم را به خود اختصاص داده اند.

داداش زاده و بادآورنهدی [۷] به بررسی تاثیر عناصر فرهنگی بر ریسک سقوط و جهش قیمت سهام پرداختند. نتایج پژوهش نشان می دهد که فاصله قدرت، فردگرایی و مردگرایی بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر ندارد و اجتناب از عدم اطمینان بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر منفی دارد. همچنین، عناصر فرهنگی بر ریسک جهش قیمت سهام تأثیر ندارد.

باقری و خواجوی [۴] به بررسی نقش قابلیت های مدیران بر رابطه بین اجتناب مالیاتی و ریسک سقوط قیمت سهام شرکت پرداختند که نتایج حاصل از پژوهش نشان دهنده آن است که بین ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

هدایتی و حاجیها [۱۵] به بررسی رابطه بین ابعاد فرهنگی و رفتار (خوشبینی) با ریسک گزارشگری پرداختند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره مبتنی بر داده های پانل با اثرات ثابت نشان داد بین فرهنگ شرکت و رفتار مدیریت با ریسک گزارشگری مالی شرکتها ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین این نتایج حاکی از ارتباط معکوس بعد فرهنگی اجتناب از عدم اطمینان و نیز ارتباط مستقیم بعد فرهنگی فردگرایی با ریسک گزارشگری مالی شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

ملائطری و همکاران [۱۴] به بررسی رابطه فرهنگ سازمانی و تمکین مالیاتی شرکتی می پردازد. نتایج نشان می دهد فرهنگ سازمانی بر تمکین مالیاتی شرکتی اثر شایان توجهی دارد.

محمدنژاد و همکاران [۱۱] به بررسی رابطه اجتناب مالیاتی و ریسک شرکت ها پرداخته اند که نتایج حاکی از این است که بین نوسانات نرخ موثر مالیات نقدی و نوسانات بازده آتی سهام رابطه معنا دار از نوع منفی آن وجود دارد.

از میان مطالعات خارجی می توان به مطالعه وینتر و اووس [۱۹] در تحقیق خود به مطالعه این مورد پرداختند که فرهنگ مردم جامائیکا تا چه میزان بر پرداخت مالیات بر املاک آنها تاثیر گذار است. در نتایج این تحقیق آمده است که با توجه به وجود قوانین مالیاتی فعلی در کشور جامائیکا که از زمان استعمار

انگلستان برجای مانده است، کارایی این قوانین پایین است و تضاد هایی را در جامعه به وجود آورده است و اگر قوانین مالیاتی بر حسب فرهنگ مردم بومی جامائیکا باشد، اثربخشی بیشتری را شاهد خواهیم بود. کوورمن و ونت [۲۶] در مطالعه خود به بررسی ۶۸۷ شرکت خانوادگی در آلمان پرداختند که به سه نتیجه مهم رسیدند: اول اینکه شرکت های خانوادگی ثبت نشده، اجتناب مالیاتی بیشتری نسبت به شرکت های غیرخانوادگی دارند. دوم اینکه اجتناب مالیات با درصد مالکیت خانواده افزایش می یابد و سوم نتیجه این بود که با افزایش تعداد سهامداران شرکت های خانوادگی، تمایل برای اجتناب مالیاتی افزایش پیدا می کند.

تامسون و واترین [۳۱] در تحقیق خود به این موضوع پرداختند که آیا می توان با گذشت زمان بین رفتارهای اجتناب مالیاتی شرکت های آمریکایی و شرکت های ۱۲ کشور اروپایی اختلافاتی را مشاهده کرد. نتایج نشان می دهد که میانگین نرخ مالیات مؤثر (ETR) شرکت های آمریکایی و بنگاه های کشورهای بزرگ اروپایی، مانند فرانسه و آلمان، مشابه هستند. علاوه بر این، بررسی می شود که آیا تغییر در نرخ مالیات قانونی (STR) روند کاهش نزولی شرکت های اروپایی را توضیح می دهد یا خیر. برخلاف مشاهدات برای ایالات متحده، متوجه می شویم که فاصله بین ETR و STR با گذشت زمان بطور قابل توجهی برای شرکت های اتحادیه اروپا کاهش می یابد. این یافته ها نشان می دهد که اجتناب مالیاتی در شرکت های اتحادیه اروپا ممکن است به طور متوسط با گذشت زمان کاهش یابد.

گرانتهلی تیلور [۲۱] در مطالعه خود بر روی ۵۱۷ شرکت چینی در بازه زمانی ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ به بررسی این مورد پرداخت که قوانین سخت گیرانه مالیاتی جدید در کشور چین تا چه حد از اجتناب مالیاتی جلوگیری می کند که نتایج به دست آمده نشان از موفقیت این قوانین داشته است و علی الخصوص از اجتناب مالیاتی شرکت های بزرگ چینی جلوگیری کرده است و نمونه موفق از اجرای قوانین جدید مالیاتی در دنیا می باشد.

فرانسیس و همکاران [۱۸] اشاره کرد که به بررسی رابطه ی جایگزینی بین روش های اجتناب از مالیات و استفاده از قرض پرداختند. آنها از رفع محدودیت های بانکی بین ایالتی به عنوان شوک های بیرونی بر تامین و قیمت اعتبار استفاده نمودند و نشان دادند در ایالاتی که نسبت به ایجاد شعبه آزادتر هستند، احتمال بیشتری وجود دارد که شرکت ها از هزینه ی کمتر وام ها و دسترسی آسان تر به اعتبار برخوردار شوند و در نتیجه کمتر مرتکب اجتناب از مالیات می شوند.

کوباتا و همکاران [۲۷] در مقاله ای تحت عنوان " آیا اجتناب مالیاتی یک موسسه به آگاهی بخشی درآمدها آسیب می زند؟" به این نتیجه رسیدند که محیط کلی اطلاعات یک شرکت نشان می دهد که قیمت گذاری بازار شرکت هایی که اجتناب مالیاتی زیادی دارند در مقابل اطلاعات غیر منتظره، پاسخ دهی کمتری دارد.

ژانگ و همکاران [۳۴] در مطالعه ای با عنوان " اجتناب مالیاتی شرکت و خطر سقوط قیمت سهام: تحلیلی در سطح شرکت " شواهدی محکم ارائه کردند که اجتناب مالیاتی به طور مثبت با خطر سقوط سود شرکت در آینده ارتباط دارد.

به طور کلی تمامی مطالعات بالا چه در داخل و خارج از کشور به اهمیت اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی تأکید دارند و عوامل متعددی را بر ریسک شرکت‌ها با استفاده از مدل‌های رگرسیونی مورد بررسی قرار داده‌اند. در این مطالعات بخصوص مطالعات داخلی کمتر به بررسی ارتباط ریسک شرکت‌ها با اجتناب مالیات و فرهنگ مالیاتی پرداخته‌اند. لذا در این مطالعه سعی شده است به بررسی تاثیر اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی بر ریسک شرکت‌ها در کنار سایر متغیرهای کنترلی بررسی شود. بنابراین در این تحقیق با استفاده از داده‌های ترکیبی به تبیین و بررسی رابطه اجتناب مالیاتی و ریسک شرکت‌ها با تأکید بر فرهنگ مالیاتی طی دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ در شرکت‌های بورس اوراق بهادار در ایران پرداخته و همین موضوع باعث می‌شود پژوهش حاضر از سایر تحقیقات متمایز شود.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی تاثیر معنی دار بر ریسک در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارند .

فرضیه های فرعی

نرخ موثر مالیاتی پایین تر و فرهنگ مالیاتی بطور مثبتی با نوسانات نرخ مالیاتی در آینده مرتبط هستند. نرخ موثر مالیاتی پایین تر و فرهنگ مالیاتی بطور مثبتی با نوسانات قیمت آتی سهام مرتبط هستند.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات نیمه تجربی است. از حیث هدف، از نوع تحقیقات کاربردی می باشد. از روش توصیفی - همبستگی استفاده شده است. داده‌های این تحقیق شامل اطلاعات خام و داده‌های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس می‌باشد. قلمرو زمانی تحقیق از ابتدای سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۳۹۶ می‌باشد. در این تحقیق به منظور بررسی رابطه نرخ مالیاتی موثر پایین تر و فرهنگ مالیاتی با نوسان نرخ مالیات آتی از مدل پنل دیتا استفاده شده است. برای اندازه گیری زیر شاخه های فرهنگ مالیاتی (قوانین مالیاتی، جرائم و بخشودگی، آگاهی بخش ها، عدالت اجتماعی) از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است و سپس داده ها را کمی سازی می نمایم و در مدل به عنوان یک متغیر تعدیل گر به کار می بریم. جامعه آماری این تحقیق کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد و برای تعیین نمونه آماری از روش غربالگری استفاده خواهد شد، بدین صورت که در هر مرحله از بین شرکت‌های موجود، آنهایی که دارای شرایط زیر نباشند غربال و شرکت‌های باقی مانده برای انجام آزمون انتخاب می‌گردند:

- شرکت‌ها باید در طول دوره‌ی مورد بررسی تداوم فعالیت داشته باشند.
- جز بانک‌ها و موسسات مالی و بیمه‌ای نباشد.
- شرکت‌هایی که سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد.
- وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه نداشته باشد.
- اطلاعات مالی مورد نیاز به استخراج داده‌های مورد نیاز در دسترس باشد.

پس از اعمال محدودیت های فوق به یک نمونه ۱۲۰ تایی از شرکت ها رسیدیم. قلمرو زمانی تحقیق از ابتدای سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۳۹۶ می باشد. در مورد بازه زمانی تحقیق ذکر این نکته ضروری است که مالیات تشخیصی سال ۱۳۹۶ شرکت ها معمولاً تا پایان تابستان سال ۱۳۹۸ توسط ادارات امور مالیاتی مشخص می گردد و تا پایان پاییز سال ۱۳۹۸ به شرکت ها ابلاغ می گردد و شرکت ها مبلغ قطعی شده مالیات خود در صورت های مالی سال ۱۳۹۸ اعلام می نمایند و در دسترس محققین قرار می گیرد، از این رو با توجه به اطلاعات موجود، داده های این مقاله به روز ترین اطلاعات می باشند.

مدل و متغیر های تحقیق

در این تحقیق از دو مدل زیر به اقتباس از تحقیق گانتر و همکاران (۲۰۱۷) با روش داده های ترکیبی استفاده شده است. روش داده های ترکیبی (تابلویی) روشی برای تلفیق داده های مقطعی و سری زمانی است. این نوع داده ها به منظور مطالعه پویای تغییرات، مناسب هستند. همچنین با استفاده از این داده ها می توان مدل های رفتاری پیچیده تر را مطالعه کرد. از این رو مدل های رگرسیونی تحقیق به صورت زیر می باشد.

مدل فرضیه اول عبارت است از :

فرمول شماره ۱ :

$$\begin{aligned} Cash_ETR_Volatility_{t+1,5} = & \alpha_0 + \alpha_1 TAX_{it} + \alpha_2 SIZE_t + \alpha_3 PTBI_{it} + \\ & \alpha_4 Leverage_{it} + \alpha_5 Vol_PTBI_{it} + \alpha_6 BTM_{it} + \alpha_7 ABN_Accruals_{it} + \\ & \alpha_8 VOL_Specialitems_{it} + \alpha_9 Vol_CashFlow_{it} + \alpha_{10} CHG_NOLCF_{it} + \\ & \alpha_{11} NOLCF_{it} + \alpha_{12} Tax_Culture_{it} + \alpha_{13} (TAX_{it} * Tax_{Culture_{it}}) + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

منبع: گانتر و همکاران ۲۰۱۷

و مدل فرضیه دوم عبارت است از :

فرمول شماره ۲ :

$$\begin{aligned} SD_RET_{t+1} = & \beta_0 + \beta_1 TAX_{it} + \beta_2 PTBI_t + \beta_3 Vol_PTBI_{it} + \beta_4 BTM_{it} + \\ & \beta_5 Leverage_{it} + \beta_6 SIZE_{it} + \beta_7 ABN_Accruals_{it} + \beta_8 Return_{it} + \\ & \beta_9 Inst_Own_{it} + \beta_{10} Shares_Out_{it} + \beta_{11} Vol_Specialitems_{it} + \\ & \beta_{12} Vol_CashFlow_{it} + \beta_{13} Tax_Culture_{it} + \beta_{14} LOSS_{it} + \beta_{15} CHG_NOLCF_{it} + \\ & \beta_{16} NOLCF_{it} + \beta_{17} (TAX_{it} * Tax_{Culture_{it}}) + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

منبع: گانتر و همکاران ۲۰۱۷

متغیر های تحقیق

متغیر های تحقیق به شرح جدول ذیل می باشد

جدول ۱- متغیرهای تحقیق

عنوان متغیر	نماد متغیر	شرح
متغیرهای وابسته	cash ERT volatility	انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد
	SD- RED	انحراف معیار بازده سهام ماهانه یا نوسانات قیمت سهام در آینده
متغیر مستقل	Tax	مالیات شرکت
متغیر تعدیل گر	tax Culture	فرهنگ مالیاتی
متغیرهای کنترلی	SIZE	لگاریتم طبیعی ارزش دارایی های شرکت
	PTBI	سود قبل از مالیات
	LEVERAGE	ارزش دفتری کل بدهی به ارزش دفتری کل دارایی
	Vol PTBI	انحراف معیار سود قبل از مالیات
	BTM	سهام عادی شرکت
	Abnarluate	سود قبل از اقلام غیرمترقبه منهای جریان نقد عملیاتی
	VolSpecialiterns	انحراف معیار موارد خاص
	Cash Flow	انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی
	Vol CHG NOLCF	نوسانات انتقال زیان عملیاتی
	NOLCF	انتقال زیان عملیاتی
	Return	بازده خرید و نگهداری سالانه سهام
	SHARES- OUT	لگاریتم طبیعی سهام عادی شرکت
	LOSS	زیان شرکت

آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در جدول (۱) درج شده است.

جدول ۲- آماره توصیفی داده‌های تحقیق برای مدل اول

متغیرها	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چارگ برا
					آماره احتمال	
انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد	۱۰۹۲۶۱/۷	۱۱۷۱۵۴/۵	۱۶۵۵۳۱/۳	۴۳۷۳۶/۱	۳۴۵۵۲/۶۱	۳۹/۱۹۸۸۳
						۰/۰۰۰۰

نرخ مالیاتی موثر و خطرات پیش روی شرکت ها ...

۱۴۹.

متغیرها	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چارگ برا	
						آماره احتمال	آماره احتمال
مالیات شرکت	-۳۹۲۳۶/۱۹	-۱۳۳۸۵/۵۰	۰/۰۰۰۰	-۰/۹۵۲۶۴	۹۳۵۰۱/۲۳	۵۷۰۵۹/۵۴	۰/۰۰۰۰
لگاریتم طبیعی ارزش دارایی های شرکت	۱۳/۵۳۳۵۰	۱۳/۴۳۶۲۰	۱۷/۸۶۲۳۱	۹/۸۲۱۴۹	۱/۲۰۵۵۹۰	۳۵/۶۳۵۴۸	۰/۰۰۰۰
سود قبل از مالیات	۳۵۴۴۶۷/۷	۹۹۲۰۵/۰۰	۱۴۳۵۰۴۷۸	-۳۹۹۶۸۹/۰	۱۰۳۱۳۷۹	۱۲۹۱۹۵/۶	۰/۰۰۰۰
رزش دفتری کل بدهی به ارزش دفتری کل دارایی	۰/۵۸۷۶۰۹	۰/۶۰۸۲۴۶	۱/۲۳۸۰۵۴	۰/۰۳۹۳۰۶	۰/۱۸۱۵۱۸	۱۰/۱۶۴۵۸	۰/۰۰۰۰
انحراف معیار سود قبل از مالیات	۱۱۱۰۵۱۳	۷۷۹۲۰۹/۱	۱۸۶۵۴۶۲	۶۷۴۴۸۵/۵	۴۴۳۹۲۱/۴	۹۷/۸۸۱۱۴	۰/۰۰۰۰
سهام عادی شرکت	۳/۹۲	۱/۰۰	۲/۶	۵۰۰۰۰۰	۱/۵۸	۸۰۰۸۹/۸	۰/۰۰۰۰
سود قبل از اقلام غیر مترقبه منهای جریان نقد عملیاتی	۶۳۱۴۷/۹۰	۷۴۰۷	۶۶۷۹۸۷۶	-۳۸۴۸۹۱۳	۵۲۸۱۹۰/۳	۱۱۸۷۰۰	۰/۰۰۰۰
نحراف معیار موارد خاص	۰/۰۰۳۳۷۲	-۰/۰۰۲۲۰۱	-۰/۵۳۴۷۳۳	-۰/۵۶۲۸۸۹	۰/۱۴۶۰۲۷	۴۳/۲۸۰۵۴	۰/۰۰۰۰
نحراف معیار جریان نقدی عملیاتی	۱۳۸۸۷۵۱	۱۰۰۵۹۷۱	۲۴۵۷۸۹۶	۸۴۵۲۹۹/۱	۶۲۲۸۵/۹	۱۱۵/۳۹۰۷	۰/۰۰۰۰
نوسانات انتقال زیان عملیاتی	۰/۰۰۳۳۷۲	-۰/۰۰۲۲۰۱	-۰/۵۳۴۷۳۳	-۰/۵۶۲۸۸۹	۰/۱۴۶۰۲۷	۴۳/۲۸۰۵۴	۰/۰۰۰۰
انتقال زیان عملیاتی	۰/۱۲۶۴۸۸	۰/۱۱۹۳۳۸	۰/۶۸۴۳۸۸	-۰/۴۸۹۷۸۰	۰/۱۴۷۸۸۶	۵۲/۰۶۹۵۰	۰/۰۰۰۰
فرهنگ مالیاتی	۱۰۳/۵۶۲۲	۱۰۵	۱۲۵	۷۱	۱۲/۲۶۲۳۸	۳۰/۶۱۵۱۲	۰/۰۰۰۰
فرهنگ مالیاتی* مالیات شرکت	-۴۲۶۹۱۲۲	-۱۳۷۲۵۴۴	۰/۰۰۰۰	-۱/۱۱	۱۰۶۸۶۱۱	۶۵۶۰۹/۲۸	۰/۰۰۰۰
بازده خرید و نگهداری سالانه سهام	۰/۳۹۳۷۶۸	۰/۱۷۳۳۶۹	۱۵/۷۸۸۶۵	-۰/۸۶۴۵۸۳	۰/۹۴۵۹۱۸	۳۳۸۸۹۷/۶	۰/۰۰۰۰
لگاریتم طبیعی سهام عادی	۱۸/۶۱۳۵۵	۱۸/۴۲۰۶۸	۲۳/۹۷۹۸۸	۱۵/۴۲۴۹۵	۱/۲۷۰۵۷۰	۱۱۵/۰۸۵۷	۰/۰۰۰۰
زیان شرکت	-۲۲۸۵/۳۲۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	-۳۹۹۶۸۹	۲۲۱۵۹/۵۱	۱۴۱۳۱۷۳	۰/۰۰۰۰
نوسانات قیمت سهام	۰/۱۱۴۴۳۹	۰/۰۹۶۲۱۶	۳۰۲۳۶۷۰	۰/۰۰۰۰	۰/۱۳۱۷۲۲	۳۰۴۴۳۵۶	۰/۰۰۰۰

منبع: یافته های تحقیق

با توجه به احتمال برآورد شدهی آماره چارک - برا با توجه به اینکه سطح خطای محاسبه شده تمامی متغیرها کوچکتر از ۰.۰۵ است، نشان دهنده توزیع نرمال این متغیرها می باشد.

¹ Jarque-Bera^۶

آزمون لیمر

آزمون لیمر که در آن فرضیه H_0 یکسان بودن عرض از مبدأها (روش ترکیبی) در مقابل فرضیه H_1 ، ناهمسانی عرض از مبدأها (روش پانل) می‌باشد. نتایج آزمون لیمر برای هر دو مدل در جدول ۵ آورده شده است:

جدول ۳ - خروجی آزمون f لیمر

Test Summary	Statistic	d.f	Prob	نتیجه مدل ها
Cross-section F	۴۹۴/۰۴	(۱۱۹/۶۷۳)	۰/۰۰۰	مدل (۱): تأیید اثر ثابت در برابر داده های تلفیقی
Cross-section Chi-square	۳۴۹۳/۲۲	۱۱۹	۰/۰۰۰	
Cross-section F	۱/۸۸	(۱۱۹/۶۶۱)	۰/۰۰۰	مدل (۲): تأیید اثر ثابت در برابر داده های تلفیقی
Cross-section Chi-square	۲۱۲/۹۲	۱۱۹	۰/۰۰۰	

منبع: یافته های تحقیق

همانطور که مشاهده می‌گردد، prob کمتر از ۰/۰۵ است در نتیجه رگرسیون دارای عرض از مبدأ متفاوت می‌باشد. نشان دهنده تأیید اثر ثابت در برابر روش حداقل مربعات تجمیع شده است؛ یعنی تأیید داده های ترکیبی (panel) بر داده های تلفیقی (pool) در هر دو مدل است.

آزمون هاسمن

به منظور بررسی تفاوت در عرض از مبدأ واحدهای مقطعی از آزمون هاسمن استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول ۶ آورده شده است:

جدول ۴ - خروجی آزمون Hausman

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-sq d.f	Prob	نتیجه مدل ها
Cross-section random	۱۲۴/۵۱	۱۳	۰/۰۰۰	مدل (۱): تأیید اثرات ثابت در برابر اثر تصادفی
Cross-section random	۱۲/۹۲	۱۷	۰/۰۷۴	مدل (۲): تأیید اثرات تصادفی در برابر اثرات ثابت

منبع: یافته های تحقیق

با توجه به نتیجه آزمون هاسمن در اینجا فرض صفر تأیید می‌شود، زیرا احتمال آن کمتر از ۰،۰۵ است بنابراین مدل (۱) باید با اثرات ثابت تخمین زده شود. یعنی تأیید اثرات ثابت در برابر اثر تصادفی. در مدل (۲) باید با اثرات تصادفی تخمین زده شود. یعنی تأیید اثرات تصادفی در برابر اثرات ثابت. بنابراین با توجه به نتایج آزمون لیمر و آزمون هاسمن باید مدل ترکیبی با اثرات ثابت برای مدل (۱) و برای مدل (۲) باید مدل ترکیبی با اثرات تصادفی را برای برآورد مدل ها مورد تخمین قرار داد.

نتایج حاصل از برآورد مدل اول ترکیبی با اثرات ثابت

پس از تبیین مدل و انتخاب بهترین روش، نتایج تخمین مدل اول، برای شرکت‌های منتخب به شرح جدول زیر می باشد:

جدول ۵- خروجی مدل اول

متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره t	احتمال (prob)
مالیات شرکت	۰,۰۰۹۱۷۱	۰,۰۰۲۵۲۷	۳,۶۰۳۷۱۹	۰/۰۰۰۲
لگاریتم طبیعی ارزش دارایی های	-۱/۳۴۰۸۷۵	۰/۳۸۰۶۸۱	-۳/۵۲۸۶۰۵	۰/۰۰۰۸
سود قبل از مالیات	۴/۴۰۴۰۰۵	۱/۹۲۹۸۲۴	۲/۲۸۶۹۵۰	۰/۰۱۴۲
ارزش دفتری کل بدهی به ارزش دفتری کل دارایی	۱/۶۷۳۱۴۴	۰/۴۹۴۹۷۰	۳/۳۸۷۴۲۲	۰/۰۰۰۶
انحراف معیار سود قبل از مالیات	۰/۰۸۰۸۹۰	۰/۰۰۵۸۴۱	۱۳/۸۴۸۴۹	۰/۰۰۰۰
سهام عادی شرکت	۲/۱۰۱۰۰۸	۰/۶۳۶۳۶۳	۳/۳۰۴۳۷۱	۰/۰۰۰۹
سود قبل از اقلام غیرمترقبه منهای جریان نقد عملیاتی	۲/۷۰۵۰۰۵	۰/۵۲۶۳۱۵	۵/۱۳۱۹۱۷	۰/۰۰۰۰
انحراف معیار موارد خاص	۰/۰۴۹۸۹۹	۰/۰۰۲۰۶۶	۲۴/۱۵۲۸۶	۰/۰۰۰۰
نحرف معیار جریان نقدی عملیاتی	۰/۰۶۴۸۹۱	۰/۰۰۷۶۳۷	۸/۴۹۶۹۷۰	۰/۰۰۰۰
نوسانات انتقال زیان عملیاتی	۴/۴۰۰۳۳۹	۲/۲۷۹۷۹۲	۱/۹۱۳۳۸۵	۰/۰۴۰۲
انتقال زیان عملیاتی	۴/۶۳۹۵۲۰	۲/۳۷۴۳۵۸	۱/۹۵۳۰۲۹	۰/۰۴۴۳
فرهنگ مالیاتی	۱/۹۹۵۹۸۴	۰/۴۶۶۰۴۲	۴/۲۷۹۴۳۹	۰۰۰۰/۰
فرهنگ مالیاتی* مالیات شرکت	۸/۳۱۰۰۵	۱/۴۷۸۶۷۴	۵/۶۲۲۵۱۲	۰/۰۰۰۰
C	۹۹/۲۱۱۸۰	۵/۲۳۵۴۱۷	۱۸/۹۵۰۱۲	۰/۰۰۰۰
R ²	۰/۸۹			
\bar{R}^2	۰/۸۲			
D.W	۱/۹۸			
F	۲۳۵۸/۱۰			

منبع : یافته های تحقیق

نتایج جدول (۵) نشان می دهد که مدل برآوردی با توجه به آماره ضریب تعیین و دوربین و واتسون بیانگر برازش خوبی مدل است. همچنین ضرایب بدست آمده از لحاظ آماری معنی دار است. بنابراین نتایج نشان

می‌دهد فرضیه اصلی تحقیق "اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی تأثیری معنی‌دار بر ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارند" پذیرفته می‌شود. نتایج بر اساس مدل ۱ نشان می‌دهد: Tax مالیات شرکت با انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد. ضریب کشش بدست آمده برای متغیر برابر با ۰،۰۰۹۱ است و این ضریب نشان می‌دهد که یک درصد تغییر در مالیات شرکت منجر به افزایش انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد به میزان ۰،۰۰۹۱ درصد خواهد شد. tax Culture فرهنگ مالیاتی است با انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد. ضریب کشش بدست آمده برای متغیر برابر با ۱،۹۹ است و این ضریب نشان می‌دهد که یک درصد تغییر در فرهنگ مالیاتی منجر به افزایش انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد میزان ۱،۹۹ درصد خواهد شد. لذا فرضیه اول فرعی: مالیات شرکت و فرهنگ مالیاتی با انحراف معیار سالانه مالیات بر درآمد رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد تأیید می‌شود.

نتایج حاصل از برآورد مدل دوم ترکیبی با اثرات تصادفی

پس از تبیین مدل و انتخاب بهترین روش، نتایج تخمین مدل دوم، برای شرکت‌های منتخب به شرح جدول زیر می‌باشد

جدول ۶ - مدل خروجی دوم

متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره Z	(احتمال) prob
زیان شرکت	۹,۸۰۳۳۰۸	۲,۶۷۰,۲۹۹	۳,۶۷۸,۴۸۶	۰,۰۰۰۰
لگاریتم طبیعی سهام عادی	۸,۳۶۳۳۰۵	۱,۶۸۸۸۸۸	۴,۹۵۴۲۳۴	۰,۰۰۰۰
بازده خرید و نگهداری سالانه سهام	۰,۰۱۹۰۷۵	۰,۰۰۷۱۹۹	۲,۶۴۹۵۳۲	۰,۰۰۸۲
مالیات شرکت	۰,۱۰۶۸۵۳	۰,۰۰۳۳۹۹	۳۱,۴۳۵۱۴	۰,۰۰۰۰
لگاریتم طبیعی ارزش دارایی‌های شرکت	۴,۹۸۳۳۰۷	۰,۸۶۳۰۸۴	۵,۷۷۲۹۹۲	۰,۰۰۰۰
سود قبل از مالیات	-۰,۰۱۲۶۴۹	۰,۰۰۷۷۵۱	-۱,۶۳۱۹۵۷	۰,۰۳۱
ارزش دفتری کل بدهی به ارزش دفتری کل دارایی	-۵,۸۰۰۰۱۰	۲,۷۸۸۴۶۱	-۲,۰۸۹۱۷۵	۰,۰۳۹۰
انحراف معیار سود قبل از مالیات	۰,۰۶۶۲۴۹	۰,۰۲۲۰۳۷	۳,۰۰۶۱۷۵	۰,۰۰۲۷
سهام عادی شرکت	۱,۷۸۳۰۰۸	۰,۸۹۵۹۷۹	۱,۹۹۸۷۰۰	۰,۰۴۹۱
سود قبل از اقلام غیرمترقبه منهای جریان نقد عملیاتی	۴,۹۱۰۰۱۳	۱,۱۸۰۲۸۸	۴,۱۶۸۶۹۸	۰,۰۰۰۰
انحراف معیار موارد خاص	-۵,۱۴۰۱۰۹	۱,۹۹۲۲۴۸	-۲,۵۸۰۴۸۳	۰,۰۳۱۸
انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی	-۶,۵۹	۲,۳۵	-۲,۸۰۲	۰,۰۰۵۲

متغیر	ضریب	انحراف معیار	آماره Z	(احتمال) prob
نوسانات انتقال زیان عملیاتی	...۳	۱,۶۸	۱,۷۸۸۵۸۰	۰,۰۴۴۱
انتقال زیان عملیاتی	۰,۱۶۰۴۰۳	۰,۰۸۲۶۸۰	۱,۹۴۹۵۳۸	۰,۰۴۱۷
فرهنگ مالیاتی	۰,۱۹۴۲۱۳	۰,۱۰۰۱۰۸	۱,۹۴۲۱۱۰	۰,۰۴۵۸
فرهنگ مالیاتی* مالیات شرکت	۰,۲۲۰۱۷۲	۰,۰۴۸۲۶۷	۴,۵۶۹۹۳۳	۰,۰۰۰۰
Tax* tax Culture	-۳,۶۵۳۳۰۹	۱,۳۸۲۵۷۵	-۲,۶۴۳۱۲۵	۰,۰۳۰۳
c	۴۴,۱۵۴۷۸	۲۲,۱۸۵۹۲	۱,۹۹۸۹۰۲	۰,۰۴۶۰
R ²	۰,۷۷			
\bar{R}^2	۰,۷۵			
D.W	۱,۹۳			
F	۶۱,۱۵			

منبع : یافته های تحقیق

نتایج جدول (۶) نشان می‌دهد که مدل برآوردی با توجه به آماره ضریب تعیین و دوربین واتسون بیانگر برازش خوبی مدل است. همچنین ضرایب بدست آمده از لحاظ آماری معنی‌دار است. بنابراین نتایج نشان می‌دهد فرضیه اصلی تحقیق "اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی تأثیری معنی‌دار بر ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارند" پذیرفته می‌شود. نتایج بر اساس مدل ۲ نشان می‌دهد: مالیات شرکت با نوسانات قیمت سهام در آینده رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد. ضریب کشش بدست آمده برای متغیر برابر با ۰/۱۰۶ است و این ضریب نشان می‌دهد یک درصد تغییر در مالیات شرکت منجر به افزایش نوسانات قیمت سهام در آینده میزان ۰/۱۰۶ درصد خواهد شد.

فرهنگ مالیاتی است با نوسانات قیمت سهام در آینده رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد ضریب کشش بدست آمده برای متغیر برابر با ۰,۲۲ است و این ضریب نشان می‌دهد یک درصد تغییر در فرهنگ مالیاتی منجر به افزایش به نوسانات قیمت سهام در آینده میزان ۰,۲۲ درصد خواهد شد.

لذا فرضیه دوم فرعی: مالیات شرکت و فرهنگ مالیاتی با نوسانات قیمت سهام در آینده رابطه‌ی معنادار و مثبت دارد تایید می‌شود.

نتایج تحقیق فعلی در بعد اجتناب مالیاتی با نتایج تحقیقات محمدنژاد و همکاران (۱۳۹۴) و آدرین و کویاتا (۲۰۱۳) و ژانگ و همکاران (۲۰۱۱) مطابقت دارد. همچنین نتایج تحقیق هدایتی و حاجیه‌ها (۱۳۹۶) و کورمن و ونت (۲۰۱۸) در بعد فرهنگ مالیاتی مطابقت دارد ولی نتایج تحقیقات داداش زاده و بادآورنهدی (۱۳۹۶) و ملانظری و همکاران (۱۳۹۵) را تایید نکرده است.

جمع‌بندی و پیشنهادات

این تحقیق به مطالعه بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی (نرخ پایین مالیات) و ریسک (عدم اطمینان از آینده کلی شرکت) با تاکید بر فرهنگ مالیاتی پرداخته است. برای بررسی فرضیات از مدل پنل دیتا مبتنی بر داده‌های ترکیبی استفاده شده است و فرضیات تحقیق مورد آزمون قرار گرفت. نتایج این تحقیق نشان داد اجتناب مالیاتی و فرهنگ مالیاتی تاثیری معنی‌دار بر ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارند. همچنین نتایج برآوردهای هر دو فرضیه فرعی را تایید کرد بطوریکه نرخ مالیاتی موثر پایین تر، نشان دهنده درجه پایین تری از پایداری نسبت به نرخ‌های مالیاتی بالاتر و بر اساس مدل دوم نرخ مالیاتی موثر پایین تر و فرهنگ مالیاتی بطور مثبتی با نوسانات قیمت آتی سهام مرتبط هستند نرخ مالیاتی موثر پایین تر و فرهنگ مالیاتی بطور مثبتی با ریسک شرکت در آینده مرتبط هستند. زیرا نرخ کم مالیات گویای ریسک بیشتری است که سیاست‌های اجتناب، ریسک عدم قطعیت راجع به نرخ مالیات آینده شرکت را افزایش می‌دهد. در این مورد، نرخ پایین مالیات، سطح عدم قطعیت بالاتری دارد زیرا تکیه بیشتر بر اجتناب مالیات حوزه خاکستری یا مشوق‌های مالیات کوتاه مدت باعث افزایش عدم قطعیت راجع به پرداخت مالیات آتی شرکت می‌شود. عدم قطعیت یا ناشی از این احتمال است که موقعیت مالیات حوزه خاکستری شرکت توسط مقامات مالیات معکوس می‌گردد یا اینکه مشوق‌های مالیاتی بیشتر در آینده موجود نخواهد بود. از نظر تجربی، پراکندگی بیشتر خروجی‌ها گذشته نگر است، یا بصورت متوسط عدم قطعیت در اختلاف خروجی‌های آینده نگر منعکس شده است. لذا نرخ مالیات پایین ارتباط خاصی با پرداخت مالیات شرکت دارند، نرخ کم مالیات با ریسک شرکت مرتبط است بطوریکه سطح سرمایه‌گذاری ریسکی شرکت را نشان می‌دهد، یا با افزایش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سرمایه‌گذاران از طریق کاهش شفافیت مالی مرتبط می‌شود. این منجر به گزاره‌ای می‌شود که بیان می‌کند نرخ کم مالیات باعث افزایش عدم قطعیت راجع به جریان‌های نقدی آتی می‌گردد. نرخ کم مالیات می‌تواند سرمایه‌گذاری‌های ریسکی شرکت را نشان دهد، به شرط آنکه مشخصه‌های مالیاتی تراکنش‌های خاص با ریسک پایه تراکنش ارتباط داشته باشد. نرخ کم مالیات به دو دلیل عدم تقارن اطلاعاتی را نشان می‌دهد. اول اقدامات اجتناب از مالیات می‌تواند منجر به سطح عدم تقارن اطلاعاتی بیشتر از سطح پایین تر افشاگری گردد. دوم، پیچیدگی ناشی از استراتژی‌های اجتناب مالیات پیچیده بکارگرفته شده می‌تواند باعث افزایش عدم تقارن اطلاعاتی شود. نتایج بالا مطابق با این ایده است که نرخ مالیات پایین منعکس کننده ساختارهای مالیاتی پیچیده است و مدیران شفافیت را کاهش می‌دهند تا از هزینه‌های بالقوه سیاسی ناشی از کشف راهکارهای کاهش مالیات خود جلوگیری کند. این باعث افزایش خطر شرکت می‌شود، زیرا موقعیت‌های مالی پیچیده می‌تواند منجر به رفع حسابرسی دقیق توسط مقامات مالیاتی در حوزه‌های مربوطه شود، و منجر به عدم اطمینان در مورد جریان‌های نقدی مالیات آینده می‌شود. همچنین درجه پایین تر شفافیت، توانایی سهامداران خارجی را برای ارزیابی درست از اقدامات مدیریتی و تصمیمات سرمایه‌گذاری کاهش می‌دهد، که منجر به عدم اطمینان بیشتر در مورد جریان‌های نقدی آینده شرکت می‌شود. بنابراین بر اساس نتایج حاصل از پژوهش پیشنهاد می‌گردد وجوه حاصل از فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات

در زمینه سرمایه‌گذاری و تولید مورد استفاده قرار گیرد تا موجب افزایش جریان نقدی مورد انتظار آینده و در نتیجه کاهش هزینه سرمایه شود. با توجه به اینکه عواملی مانند سطح نظارت خارجی و فرصت‌های رشد در شرکت‌هایی که فعالیت‌های اجتناب مالیاتی را انجام می‌دهند بر شدت و ضعف کاهش هزینه سرمایه تاثیر دارند، لذا در مطالعات بعدی پیشنهاد می‌گردد که این موارد مورد توجه قرار گیرند.

فهرست منابع

۱. ابزری، مهدی، صمدی، سعید (۱۳۸۶)، " بررسی عوامل موثر بر ریسک و بازده سرمایه‌گذاری در محصولات مالی"، **نشریه روند**، شماره ۳، صص ۱۵۲-۱۲۳.
۲. اشرف زاده، سیدحمیدرضا، مهرگان، نادر، (۱۳۸۷)، **اقتصادسنجی پانل دیتا**، موسسه تحقیقات تعاون دانشگاه تهران.
۳. ایمانی خوشخو، محمدحسین، امیرمستوفیان، طیبه. (۱۳۹۷). "ارتقای فرهنگ مالیاتی و تأثیر آن بر گسترش چتر مالیاتی و شناسایی مودیان جدید"، **پژوهشنامه مالیات**، شماره ۳۷، صص ۱۱۷-۱۴۶.
۴. باقری، مرتضی، خواجوی، شکراله. (۱۳۹۶)، "بررسی نقش قابلیت‌های مدیران بر رابطه بین اجتناب مالیاتی و ریسک سقوط قیمت سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
۵. جلالی، فاطمه، هشی، عباس، دانشی، وحید، کامرانی، هدی، (۱۳۹۹)، "بررسی ارتباط بین عدم اطمینان محیطی، مالکیت نهادی و اجتناب مالیاتی"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۴۶، صص ۱۳۳-۱۴۶.
۶. خانی، عبدالله، ایمانی، کریم، یوسفی، امین، (۱۳۹۳)، "اجتناب از مالیات نحوه اندازه گیری وعوامل موثر بر آن"، **پژوهش حسابداری**، شماره ۱۵، صص ۱۴۲-۱۲۱.
۷. داداش زاده، قادر، بادآورندهی، یونس. (۱۳۹۶)، "تأثیر عناصر فرهنگی بر ریسک سقوط و جهش قیمت سهام"، **مجله مدیریت فرهنگی**، شماره ۳۵ و ۳۶، صص ۸۹-۱۰۳.
۸. صالحی، مهدی، پرویزی فرد، سعید، استوار، مستوره، (۱۳۹۳)، "تأثیر عوامل فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی در بین مؤدیان امور مالیاتی"، **پژوهشنامه مالیات**، شماره ۲۳، صص ۲۱۴-۱۸۵.
۹. علمی، حسام، محمدزاده سالطه، حیدر، (۱۳۹۹)، "تأثیر اجتناب مالیاتی بر چسبندگی هزینه با تاکید بر استراتژی تجاری شرکت"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، شماره ۴۵، صص ۱۱۳-۱۳۲.
۱۰. لشکری زاده، مریم، عزیزی، محمد. (۱۳۹۰)، "شناسایی برخی عوامل موثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ایران"، **فصلنامه مدیریت**، شماره ۲۲، صص ۸۲-۹۱.
۱۱. محمدنژاد، طیبه، احمدپور، احمد، برزگر، قدرت اله. (۱۳۹۴)، "رابطه بین اجتناب مالیاتی و ریسک شرکت (مورد مطالعه: شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)"، پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه مازندران.

۱۲. مرادی، مهدی، باقرپور، محمدعلی، رستمی، امین، (۱۳۹۵)، "ارتباط بین گریز مالیاتی و ریسک سقوط آتی قیمت سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری**، سال ۵، شماره ۱۷، صص ۱۴۶-۱۲۷.
۱۳. مشایخی، بیتا، علی پناه، صبری (۱۳۹۴)، "تاثیر راهبری شرکتی بر رابطه ی بین اجتناب از، مالیات و ارزش شرکت"، **پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی**، سال ۷، شماره ۲، صص ۲۴-۴۹.
۱۴. ملانظری، مهناز، ابوحمز، مینا، میرزایی عباس آباد، محمدمهدی. (۱۳۹۵). "فرهنگ سازمانی و تمکین مالیاتی شرکتی (مطالعه موردی: اداره کل امور مالیاتی مؤدیان بزرگ)"، **مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی**، دوره ۲۳، شماره ۱، صص ۱-۱۸.
۱۵. هدایتی، قدرت اله، حاجیها، زهره. (۱۳۹۶)، "رابطه بین ابعاد فرهنگی و رفتار (خوشبینی) با ریسک گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **مجله راهبرد مدیریت مالی**، شماره ۱۶، صص ۱۱۵-۱۳۲.
۱۶. یزدان پناه، احمد، شکیب حاجی آقا، سکینه، (۱۳۸۸)، "عوامل موثر بر ریسک نقدینگی بانکها (مطالعه موردی بانک ملت)"، **مجله مطالعات مالی**، شماره ۳، صص ۲۷-۵۴.
۱۷. یعقوب زاده، جلیل، (۱۳۹۴). "بررسی رابطه بین اجتناب مالیاتی و تقلب در گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه تربیت مدرس.
18. Bill B. Francis , Ning Ren , Qiang Wu , (2017) , "Banking deregulation and corporate tax avoidance" , **China Journal of Accounting Research** ,10 , 87-104
19. Carlene Beth Wynter , Lynne Oats (2018) , "Don't worry, we are not after you! Anancy culture and tax enforcement in Jamaica" , **Critical Perspectives on Accounting**, Volume 57, pp 56-69
20. Dyreng, S., M. Hanlon, and E. Maydew. (2008). "Long-run corporate tax avoidance". **The Accounting Review**, 83 (1): 61-82.
21. Grantley Taylor , (2018) , "The Effect of the General Anti-Avoidance Rule on Corporate Tax Avoidance in China " , **Journal of Contemporary Accounting & Economics**, Volume 15, pp 105-117
22. Guenther, A., Matsunaga, R. , Williams, M. (2017). "Is Tax Avoidance Related to Firm Risk?". **American Accounting Association**, Volume 42, No1, 115-136.
23. Hanlon, M., Heitzman, S., (2010). "A review of tax research". **Journal of Accounting and Economics**, NO 50, PP 127-178
24. Hasan, I., S. Hoi, Q. Wu, and H., Zhang. (2014). "Beauty is in the Eye of the Beholder: The Effect of Corporate Tax Avoidance on the Cost of Bank Loans." **Journal of Financial Economics**, Vol. 113(1): 109-130.

25. Hofstede, G. (2001). "Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations. Sage Publication Beverly Hills".
26. Jost Kovermann , Martin Wendt , (2018) , "Tax Avoidance in Family Firms: Evidence from Large Private Firms" , **Journal of Contemporary Accounting & Economics**, Volume 15, PP 145-157
27. Kubata,A., Lietz,G., Christoph Watrin, (2013) , "Does Corporate Tax Avoidance Impair Earnings Informativeness " , **munster school of business and economics institute of accounting and taxation** , 12 , 1-58
28. Nerre Birger.(2001) "The Role of Tax Culture in the Russian Transformation process. In: Michael H. Stierle and Thomas Birringer (eds): Economics of Transition: Theory Experiences and EU Enlargement" ;. **INFER Reseach Edition** Vol . 6.
29. North, D.C. (1990). "Institutions, Institutional Change and Economic Performance". Cambridge University Press, Cambridge, UK.
30. Pasternak, M. & Rico, C (2008), "Tax Interpretation, Planning, and Avoidance: Some Linguistic Analysis", **Akron Tax Journal**.
31. Martin Thomsen, Christoph Watrin , (2018) , "Tax avoidance over time: A comparison of European and U.S. firms" , **Journal of International Accounting, Auditing and Taxation**, Volume 33, PP 40-63
32. Slemrod, J (2004)," The Economics of Corporate Tax Selfishness", **National Tax Journal**, 57.
33. Williamson, O. E. (2000). "The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead". **Journal of Economic Literature**, vol 38, 595 - 613.
34. Zhang Liandong , Jeong-Bon Kim , Yinghua Li , , (2011) ," Corporate Tax Avoidance and Stock Price Crash Risk: Firm-Level Analysis" , **Journal of Financial Economics**, Vol. 100, 639-662.

Effective Tax Rate and Risks Faced by Companies According to the Components of Tax Culture (Companies Accepted in Tehran Stock Exchange)

Ali Talaiezhadeh

Accounting PhD student, Accounting Department, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

Iraj Noravesh (PhD)¹©

Accounting Professor, Tehran University, Tehran, Iran

Attaollah Mohammadi Mulqarni (PhD)

Assistant Professor of Accounting, Department of Accounting, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

Jalil Sahabi (PhD)

Assistant Professor of Social Sciences, Department of Social Sciences, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

(Received: 20 April 2020; Accepted: 2 September 2020)

Since tax constitutes a major part of the government's income and is the most common and most important method of providing government spending to ensure social welfare and economic growth, therefore regardless of taxes and important factors in avoiding paying taxes, economic growth and increasing public welfare in the long term It is not possible. Therefore, the main purpose of the research is to examine the relationship between the effective tax rate and the risk of companies listed in the Tehran Stock Exchange, emphasizing the components of tax culture. The data of this research includes the financial information of listed companies from the beginning of 2007 to the end of 2016. In this research, the panel data model was used to check the hypotheses. The results showed that there is a significant and direct relationship between the lower effective tax rate and sub-indices of tax culture (tax laws, crimes and forgiveness, awareness, social justice), with future tax rate fluctuations and future stock price fluctuations. Therefore, it is necessary to use the funds from tax avoidance activities in the field of investment to increase the expected future cash flow and as a result reduce the cost of capital.

Keywords: Effective Tax Rate, Risk, Tax Culture, Panel Data.

¹ irajnoravesh@yahoo.com © (Corresponding Author)